

СТАНДАРДИ ЗА АКРЕДИТАЦИЈУ СТУДИЈСКИХ ПРОГРАМА ДОКТОРСКИХ СТУДИЈА

Посебан стандард: Компетентност високошколске установе за реализацију докторских студија

Стандард 1. Структура студијског програма

Стандард 2. Сврха студијског програма

Стандард 4: Компетенције дипломираних студената

Стандард 5: Курикулум

Стандард 6: Квалитет, савременост и међународна усаглашеност студијског програма

Стандард 7: Упис студената

Стандард 8: Оцењивање и напредовање студената

Стандард 9: Наставно особље

Стандард 10: Организациона и материјална средства

Стандард 11: Контрола квалитета

Посебан стандард: Компетентност високошколске установе за реализацију докторских студија

Високошколска установа доказује своју спремност за извођење докторских студија на основу показатеља који се односе на научноистраживачки рад.

Упутства за примену посебног стандарда:

1. Високошколска установа има краткорочни и дугорочни програм рада и акредитована је као научноистраживачка установа, у складу са законом.
2. Способност високошколске установе се мери и на основу:
 - а. броја докторских дисертација **и магистарских теза (ДА ЛИ ДА ОСТАНЕ)** одбрањених у високошколској установи за област за коју се студијски програм акредитује, имајући у виду однос броја докторских дисертација **и магистарских теза (ДА ЛИ ДА ОСТАНЕ)** према броју дипломираних студената и према броју наставника;
 - б. односа броја наставника и броја наставника који су укључени у научноистраживачке пројекте;

в. односа броја публикација у међународним часописима министарства надлежног за науку у последњих 10 година и броја наставника;

г. остварене сарадње са установама у земљи и свету.

3. Високошколска установа има наставнике **ангажоване са пуним радним временом** (у сталном радном односу) који су били ментори у изради доктората.

Стандард 1. Структура студијског програма

Докторске студије имају најмање 180 ЕСПБ бодова, уз претходно остварени обим студија од најмање 300 ЕСПБ бодова на основним академским и дипломским академским студијама, односно 360 ЕСПБ бодова на интегрисаним основним и дипломским академским студијама из медицинских наука. Докторска дисертација је завршни део студијског програма докторских студија, осим доктората уметности, који је уметнички програм.

Упутства за примену стандарда 1:

1.1. Сваки студијски програм садржи јасно и недвосмислено наведене следеће елементе:

а. назив и циљеве студијског програма;

б. исход **студијског програма** (процеса учења);

в. научни назив;

г. услове за упис на студијски програм;

д. листу обавезних и изборних студијских подручја, односно предмета, са оквирним садржајем;

ђ. начин извођења студија - бодовну вредност сваког предмета исказану у складу са европским системом преноса бодова;

е. вредност докторске дисертације изказану у ЕСПБ бодовима;

ж. предуслове за упис појединих предмета или групе предмета;

з. начин избора предмета из других студијских програма на истом или другом универзитету;

и. услове за прелазак са других студијских програма у оквиру истих или сродних области студија;

ј. друга питања од значаја за извођење студијског програма.

Стандард 2. Сврха студијског програма

Студијски програм докторских студија има јасно дефинисану и објављену сврху и улогу у образовном систему.

Упутства за примену стандарда 2:

2.1. Сврха студијског програма је јасно и недвосмислено формулисана.

2.2. Сврха студијског програма докторских студија је развој науке, критичког мишљења и образовање кадрова оспособљених да самостално воде оригинална и научно релевантна истраживања и развој нових технологија и поступака који доприносе општем развоју друштва, као и да критички процењују истраживања других.

2.3. Сврха студијског програма мора бити у складу с мисијом и циљевима високошколске установе на којој се програм изводи.

Стандард 3. Циљеви студијског програма

Студијски програм докторских студија има дефинисане циљеве.

Упутства за примену стандарда 3:

3.1. Циљеви студијског програма укључују постизање научних способности и академских вештина, развој креативних способности и овладавање специфичним практичним вештинама потребним за будући развој каријере.

3.2. Циљеви студијског програма докторских студија су усклађени са савременим правцима развоја одговарајуће научне дисциплине у свету.

3.3. Циљеви студијског програма морају бити у складу са основним задацима и циљевима високошколске установе на којој се програм изводи.

Стандард 4: Компетенције дипломираних студената

Савладавањем студијског програма докторских студија студент стиче опште и специфичне способности које су подређене квалитетном обављању стручне и научне (и уметничке) делатности.

Упутства за примену стандарда 4:

4.1. Програм докторских студија треба да омогући студентима да након завршених студија поседују знања, вештине, развијене способности и компетенције да:

а. самостално решавају практичне и теоријске проблеме у области у којој су докторирали и организују и остварују развојна и научна истраживања;

б. могу да се укључе у остварење међународних научних пројеката;

в. могу да реализују развој нових технологија и поступака у оквирима својих струка и да разумеју и користе најсавременија знања у датој научној области;

г. критички мисле, делују креативно и независно;

д. поштују принципе етичког кодекса добре научне праксе;

ђ. комуницирају на професионалном нивоу у саопштавању научноистраживачких резултата;

е. оспособљени су да те резултате саопштавају на научним конференцијама, објављују у научним часописима, кроз патенте и нова техничка решења;

ж. доприносе развоју **нових знања у одређеној научној дисциплини (научне дисциплине)** и науке уопште.

4.2. Савладавањем студијског програма студент стиче следеће предметно-специфичне компетенције:

а. темељно познавање и разумевање дисциплине одговарајуће струке;

б. способност решавања проблема уз употребу научних метода и поступака;

в. повезивање основних знања из различитих области и њихова примена;

г. способност праћења савремених достигнућа у струци;

д. развој вештина и спретности у употреби знања у одговарајућем подручју;

ђ. употреба информационо-комуникационих технологија у овладавању знањима одговарајућег подручја.

4.3. Компетенције стечене савладавањем студијског програма омогућавају студентима даљи професионални развој у науци, образовању, привреди и јавном сектору.

Стандард 5: Курикулум

Курикулум садржи листу и структуру обавезних и изборних предмета и модула са описом и докторску дисертацију као завршни део студијског програма докторских студија, осим доктората уметности, који је уметнички програм.

Упутства за примену стандарда 5:

5.1. Курикулум докторских студија омогућава увид студентима у знања, вештине и способности које стичу током студија.

5.2. Курикулум садржи дефинисане основе за самостални истраживачки рад студента.

5.3. Курикулумом се дефинишу предмети и модули по обиму и садржају и начину реализације.

5.4. Опис предмета садржи назив, тип предмета, годину и семестар студија, број ЕСПБ бодова, име професора, циљ предмета са очекиваним исходима (знањима и способностима), предуслове за похађање предмета, садржај предмета, препоручену литературу, методе извођења наставе, начин провере знања и оцењивања и друге одговарајуће податке.

5.5. Број бодова који одговара изборним предметима је најмање 50 % од укупног броја бодова који одговара свим предметима студијског програма, **укључујући садржаје везане за преносиве вештине (комуникационе вештине, тимски рад, предузетништво, управљање пројектима, етика, стандардизација, заштита интелектуалне својине).**

5.6. Курикулумом се ближе одређују захтеви везани за припрему докторске дисертације, специфични за свако образовно-научно(, **односно образовно-уметничко**) поље и области унутар поља.

5.7. Докторска дисертација је самостални **оригинални** научни или уметнички рад студента докторских студија.

5.8. Поступак пријаве, израде и одбране докторске дисертације се одређује општим актом самосталне високошколске установе.

5.9. Број бодова за докторску дисертацију улази у укупан број бодова потребних за завршетак докторских студија.

5.10. Најмање половина ЕСПБ бодова предвиђена за реализацију докторских студија односи се на докторску дисертацију и предмете који су у вези са темом докторске дисертације.

Стандард 6: Квалитет, савременост, релевантност и међународна усаглашеност студијског програма *Студијски програми прате савремене светске токове и стање струке и науке у одговарајућем образовно-научном(, односно образовно-уметничком) пољу, усаглашени су са стратешким приоритетима земље и упоредиви су са сличним програмима на иностраним високошколским установама у оквиру европског образовног простора.*

Упутства за примену стандарда 6:

6.1. Студијски програм нуди студентима најновија научна сазнања из области коју покрива и прати нова остварења у науци.

6.2. Студијски програм је целовит и свеобухватан и усаглашен са другим програмима високошколске установе.

6.3. Студијски програм је суштински и формално усаглашен са стратегијама развоја образовања, науке и струке у Републици Србији.

6.4. Студијски програм је формално и структурно усаглашен са најмање три акредитована инострана програма, од којих су најмање два из европског образовног простора.

6.5. Постоји формална и структурна усаглашеност домаћег студијског програма са усвојеним предметно специфичним стандардима за акредитацију.

6.6. Студијски програм је усаглашен са европским стандардима у погледу услова уписа, трајања студија, услова преласка у наредну годину, стицања дипломе и начина студирања.

Стандард 7: Упис студената

Високошколска установа у складу са друштвеним потребама и потребама развоја науке, образовања и културе и својим ресурсима уписује студенте на студијски програм докторских студија.

Упутства за примену стандарда 7:

7.1. Број студената који се уписују на студијски програм одређује се на основу расположивих просторних, кадровских и других могућности установе, **приоритетима државе**, као и процењених друштвених потреба на тржишту рада.

7.2. Право уписа имају кандидати који су остварили обим студија од најмање 300 ЕСПБ бодова на основним академским и **мастер (дипломским)** академским студијама, односно најмање 300 ЕСПБ бодова на интегрисаним основним и мастер академским студијама, односно 360 ЕСПБ бодова на интегрисаним основним и дипломским академским студијама из медицинских наука, као и на основу оствареног успеха у току тих студија и провере њиховог знања, склоности и способности.

7.3. Лица са звањем магистра наука могу се уписати на трећу годину докторских академских студија у одговарајућој области.

7.4. За упис на докторске студије неопходно је познавање бар једног страног језика који утврђује високошколска установа.

7.5. Процедура уписа је транспарентна, јавно доступна и компетитивна.

7.6. Врста знања, склоности и способности које се проверавају при упису на докторске студије, као и начин те провере објављују се у конкурс.

Стандард 8: Оцењивање и напредовање студената

Оцењивање студената врши се непрекидним праћењем рада студената и на основу поена сте чених извршавањем предиспитних обавеза и полагањем испита. Докторска дисертација се оцењује на основу показатеља њеног научног, односно уметничког доприноса.

Упутства за примену стандарда 8:

8.1. Студенти савлађују студијски програм полагањем испита, чиме стичу одређени број ЕСПБ бодова.

8.2. Број ЕСПБ бодова сваког предмета је утврђен на основу радног оптерећења студента током савлађивања предмета, и то применом унапред прихваћене и јединствене методологије за све предмете и све програме високошколске установе.

8.3. Напредовање сваког студента оцењује се једном годишње и представља саставни део извештаја о самовредновању студијског програма.

8.4. Дисертација је завршни део студијског програма докторских студија. Дисертација представља самостални научноистраживачки рад. Остварени научни допринос се оцењује према броју научних публикација, патената или техничких унапређења. Унутар области се одређују услови које је потребно испунити да би се приступило одбрани докторске дисертације, на основу радова објављених или прихваћених за објављивање у међународним научним часописима са рецензијама са званичне листе министарства надлежног за науку.

8.5. Начин и поступак припреме и одбране дисертације уређује се општим актом високошколске установе којим се дефинише прихватање теме за дисертацију, оцена урађене дисертације и испуњеност услова за приступање јавној усменој одбрани.

Стандард 9: Наставно особље

За реализацију студијског програма докторских студија обезбеђено је наставно особље које има потребну научну **компетентност** (способност).

Упутства за примену стандарда 9:

9.1. Високошколска установа која изводи докторске студије треба да има:

а. дефинисане критеријуме за избор наставника који раде са пуним радним временом у високошколској установи и развијен систем избора наставника из других научних институција који учествују у реализацији докторских студија, **који је у складу са законом;**

б. наставнике који су способни за извођење наставе на докторским студијама чија се способност доказује списком радова (10 најзначајнијих радова **у претходних 10 година**) и подацима о учешћу у домаћим и међународним научноистраживачким пројектима;

в. најмање половину наставника укључених у научноистраживачке пројекте;

г. дефинисану процедуру именовања ментора у којој се проверава да ли ментор задовољава услове стандарда.

9.2. Ментор може бити лице изабрано у наставна звања: доцент, ванредни професор, редовни професор, професор емеритус, односно научна звања: научни сарадник, виши научни сарадник и научни саветник.

9.2. Ментор има најмање пет научних радова из одговарајуће области студијског програма објављених или прихваћених за објављивање у научним часописима са листе министарства надлежног за науку у претходних (последњих) десет година. Ментор може да води највише пет доктораната истовремено. **ПРОМЕЊЕН РЕД РЕЧИ**

9.3. Минимални број наставника који учествују на студијском програму докторских студија у радном односу на неодређено време је пет. Од укупног броја наставника 50 % је у радном односу на неодређено време у високошколској установи. Од укупног броја ментора 50% је у радном односу са пуним радним временом у високошколској установи.

Стандард 10: Организациона и материјална средства

За извођење студијског програма обезбеђују се одговарајући људски, просторни, техничко-технолошки, библиотечки и други ресурси који су примерени карактеру (докторског) студијског програма **докторских студија** и броју студената који се уписују.

Упутства за примену стандарда 10:

10.1. Високошколска установа има краткорочни и дугорочни план и буџет предвиђен за реализацију научноистраживачког рада.

10.2. Средства за реализацију докторских студија могу бити обезбеђена у сарадњи са другим високошколским установама, акредитованим научним установама и међународним организацијама.

10.3. Високошколска установа обезбеђује студентима коришћење опреме (или приступ опреми) која је потребна за научноистраживачки рад, која је у поседу високошколске установе, што документује листом опреме са одговарајућим карактеристикама.

10.4. Високошколска установа обезбеђује студентима коришћење опреме или приступ опреми која је потребна за научноистраживачки рад на основу уговора о сарадњи са другим одговарајућим установама.

10.5. Високошколска установа обезбеђује коришћење библиотечког фонда из својих или других извора (књиге, монографије, научни часописи, друга периодична издања) у обиму потребном за остварење програма докторских студија. Студенти докторских студија имају приступ базама података које су неопходне за израду докторских дисертација и за научноистраживачки рад.

10.6. За извођење студијског програма обезбеђен је одговарајући простор за извођење наставе, одговарајући лабораторијски простор неопходан за експериментални рад и опрема базирана на савременим информационо-комуникационим технологијама.

Стандард 11: Контрола квалитета

За сваки студијски програм високошколска установа редовно и систематично спроводи контролу квалитета путем самовредновања и спољашњом провером квалитета.

Упутства за примену стандарда 11:

11.1. Контрола квалитета студијског програма подразумева редовно и систематично праћење, контролу квалитета, као и предузимање мера за унапређење квалитета у следећим његовим елементима: курикулум, настава, наставници и **ментори (сарадници)**, оцењивање студената, уџбеници и литература.

11.2. Контрола квалитета програма се обавља у унапред одређеним временским периодима у складу са законом.

11.3. У контроли квалитета студијског програма обезбеђена је активна улога студената и њихова оцена квалитета програма.

Стандард 12: Јавност у раду

Високошколска установа обезбеђује јавну доступност студијског програма и докторске дисертације као завршног рада докторских студија.

Упутства за примену стандарда 12:

12.1. Установа је дужна да установи дигитални репозиторијум у којем се трајно чувају електронске верзије одбрањених докторских дисертација, заједно са извештајем комисије за оцену дисертације, подацима о ментору и саставу комисије и подацима о научним радовима кандидата чије је објављивање било предуслов за одбрану, као и да све податке учини јавно доступним на свом сајту.

ДОПУНА СТАНДАРДА ЗА АКРЕДИТАЦИЈУ СТУДИЈСКИХ ПРОГРАМА ДОКТОРСКИХ СТУДИЈА У ОКВИРУ ОБРАЗОВНО-- НАУЧНОГ, ОДНОСНО ОБРАЗОВНО-УМЕТНИЧКОГ ПОЉА

ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКЕ НАУКЕ

Стандард 8: Оцењивање и напредовање студената

Најмање један рад студента **у којем је он први аутор** је објављен или прихваћен за објављивање у часопису са SCI листе.

Стандард 9: Наставно особље

Компетентност наставника се утврђује на основу: научних радова објављених у међународним часописима (најмање **три (један)** рада објављена или прихваћена за објављивање у часопису са SCI листе), домаћим часописима, научних радова објављених у зборницима са међународних научних скупова, монографије, патента, уџбеника, новог производа или битно побољшаног постојећег производа.

Ментор има најмање пет радова у часописима са SCI листе.

ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКЕ НАУКЕ

Стандард 8: Оцењивање и напредовање студената

Најмање један рад студента **у којем је он први аутор** је објављен или прихваћен за објављивање у (**домаћем**) часопису са листе министарства надлежног за науку.

Стандард 9: Наставно особље

Компетентност наставника се утврђује на основу научних радова објављених у међународним часописима, домаћим часописима, радова објављених у зборницима са међународних научних скупова, монографије, патента и уџбеника.

Наставу на докторским студијама у пољу друштвено-хуманистичких наука може да изводи наставник који је остварио најмање 12 бодова за радове категорије: M11; M12; M13; M14; M21; M22; M23; M24; M31; M32; M33; M34 и M51.

Ментор на докторским студијама у пољу друштвено-хуманистичких наука може бити наставник који је остварио најмање 24 бода и то:

- најмање 4 бода за рад у часопису са листа SSCI, ERIH, HEINONLINE и ECOLIBRI или у часопису категорије M24, и
- најмање 20 бодова за радове категорије: M11; M12; M13; M14; M21; M22; M23; M24; M31; M32; M33; M34 и M51.

Радови категорије M31; M32; M33 и M34 доносе највише 20% потребних бодова.

У области филолошких наука Национални савет за високо образовање и Комисија за акредитацију и проверу квалитета одређују посебне критеријуме за процену релевантности публикација ([критеријум важи од 10.12.2013. године](#)).

МЕДИЦИНСКЕ НАУКЕ

Стандард 8: Оцењивање и напредовање студената

Најмање један рад студента **у којем је он први аутор** је објављен или прихваћен за објављивање у часопису са SCI листе.

Стандард 9: Наставно особље

Компетентност наставника се утврђује на основу научних радова објављених у међународним часописима (најмање **три (један) рада** објављена или прихваћена за објављивање у часопису са SCI листе), научних радова објављених у домаћим часописима, радова објављених у зборницима са међународних научних скупова, монографије, патента, уџбеника, новог производа или битно побољшаног постојећег производа.

Ментор има најмање пет радова у часописима са SCI листе.

ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКЕ НАУКЕ

Стандард 8: Оцењивање и напредовање студената

У пољу техничко-технолошких наука, **осим у области архитектуре и урбанизма**, најмање један рад студента **у којем је он први аутор** је објављен или прихваћен за објављивање у часопису са SCI листе. У области архитектуре и урбанизма најмање један рад студента у којем је он први аутор објављен је у часопису категорије **M21; M22; M23; M24 и M51** или **припада категорији СУА1**.

Стандард 9: Наставно особље

Стручност наставника се утврђује на основу научних радова објављених у међународним часописима (најмање **три један** рада објављена или прихваћена за објављивање у часопису са SCI листе), научних радова објављених у домаћим часописима, радова објављених у зборницима са међународних научних скупова, монографије, патента, уџбеника, новог производа или битно побољшаног постојећег производа, нове биљне сорте, нове сорте стоке и нове технологије.

Ментор има најмање пет радова у часописима са SCI листе.

У области архитектуре и урбанизма примењују се посебни критеријуми усклађени са специфичношћу ове области, укључујући и стручно-уметничке радове за област архитектуре и урбанизма од међународног значаја (СУА1).

Наставу на докторским студијама у пољу у области архитектуре и урбанизма, може да изводи наставник који је остварио најмање 12 бодова за радове категорија: М11; М12; М13; М14; М21; М22; М23; М24; СУА1, М31; М32; М33; М34 и М51.

Ментор на докторским студијама у области архитектуре и урбанизма, може бити наставник који је остварио најмање 24 бода и то:

- најмање 10 бодова за радове у часопису са СЦИ листе или у часопису категорије М24 или из категорије СУА1;
- најмање 14 бодова за радове категорија: М11; М12; М13; М14; М21; М22; М23; М24; СУА1, М31; М32; М33; М34 и М51.

Радови категорије М31; М32; М33 и М34 доносе највише 20% потребних бодова.

У вредновању резултата примењиваће се Правилник о поступку и начину вредновања и квантитативном исказивању научноистраживачких резултата истраживача у складу са Законом о научноистраживачкој делатности. Под категоријом СУА1, предвиђеном овим стандардом, сматраће се следећи резултати:

СУА1 Изведена дела, награде, жирирања, изложбе и кустоски рад од међународног значаја	Реализован архитектонски објекат, ентеријер или јавни простор који је објављен или публикован у међународном часопису, монографији, каталогу или другој вишејезичној публикацији.	СУА1.1	8
	Награда или откуп на међународном конкурс који је расписан у складу са Правилником за спровођење и реализацију конкурса из области архитектонског и урбанистичког стваралаштва (уколико је конкурс расписан у Републици Србији) или у складу са важећим правилником у држави у којој је конкурс расписан или у складу са правилником међународних организација за област архитектуре, урбанизма и дизајна.	СУА1.2	5
	Учешће у раду жирија међународног конкурса, који је расписан у складу са Правилником за спровођење и реализацију конкурса из области архитектонског и уметничког стваралаштва (уколико је конкурс расписан у Републици Србији) или у складу са важећим правилником у држави у којој је конкурс расписан или у складу са правилником међународних организација за област архитектуре, урбанизма и дизајна.	СУА1.3	3
	Награда или похвала на међународној изложби из области архитектуре, урбанизма и дизајна са вишејезичним каталогом.	СУА1.4	3

	Учешће на међународној изложби из области архитектуре, урбанизма и дизајна са вишејезичним каталогом.	СУА1.5	2
	Кустоски рад на међународној изложби из области архитектуре, урбанизма и дизајна са вишејезичним каталогом.	СУА1.6	2

ИЗМЕНА ПОСТУПКА ЗА АКРЕДИТАЦИЈУ ВШУ И СТУДИЈСКИХ ПРОГРАМА

Члан 4.

Visokoškolska ustanova dokumentaciju za akreditaciju studijskog programa doktorskih studija dostavlja na srpskom i engleskom jeziku.

Члан 7.

Komisija na predlog potkomisije iz člana 6. ovog pravilnika određuje dva recenzenta za analizu i ocenu rezultata samovrednovanja i ocenjivanja kvaliteta visokoškolske ustanove i studijskog programa. Kod akreditacije studijskog programa doktorskih studija najmanje jedan recenzent mora biti nastavnik, naučnik ili umetnik zaposlen na visokoškolskoj, odnosno naučnoj ustanovi iz inostranstva, koji ispunjava uslove da bude mentor na tom studijskom programu.

Svaki recenzent analizira dokumentaciju i ocenjuje:

- da li je samovrednovanje izvedeno na osnovu standarda za samovrednovanje i ocenjivanje kvaliteta visokoškolske ustanove i studijskog programa;
- koji su standardi pri samovrednovanju i ocenjivanju kvaliteta ispunjeni u celini, koji delimično, a koji nisu ispunjeni;
- koje su oblasti delovanja visokoškolske ustanove u kvalitativnom smislu zadovoljavajuće, koje su delimično zadovoljavajuće i koje su nezadovoljavajuće.

O izvršenoj analizi iz stava 2. ovog člana recenzent podnosi potkomisiji izveštaj, koji sadrži ocenu kvaliteta visokoškolske ustanove i studijskog programa i predlog mera za otklanjanje uočenih slabosti.

Члан 8.

Potkomisija utvrđuje činjenice od značaja za donošenje odluke o zahtevu za akreditaciju neposrednim uvidom u rad visokoškolske ustanove, a o dolasku obaveštava visokoškolsku ustanovu petnaest dana pre planiranog dolaska. Visokoškolska ustanova je dužna da potkomisiji obezbedi sve tražene podatke i slobodan pristup i uvid u nastavni proces i proces upravljanja. Nakon sprovedenog

neposrednog uvida, potkomisija sačinjava izveštaj koji sadrži ocenu kvaliteta visokoškolske ustanove i studijskog programa.